

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI- QUỐC
Một năm... 500	1500
Sáu tháng... 250	750
Ba tháng... 150	450

Hà báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho
M. TRẦN-BÌNH-PHIÊN - A/
Đang quảng cáo việc riêng,
sân thường - nghỉ trước

TIẾNG-DÂN

Chức-nhiệm kiêm Chủ-Mi
HUỖNH-THỨC-KHANG
Quản-ly
TRẦN-BÌNH-PHIÊN

La Voix du Peuple
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

HÀO-QUÂN
Số 175, đường Đông-bà, Huế
Hộp thư: số 61
Giấy phép nói: số 62
Giấy phép: TIENG-DAN - Huế

Thật ngày mới,
ngày ngày mới,
lại ngày mới.

Mày con số vé cuộc đấu-xảo thuộc-địa

Báo Intransigeant yêu cầu ông Blanchet thư ký thượng hội đồng đấu xảo cho biết mấy con số lớn về cuộc đấu xảo vừa rồi.

Cuộc đấu xảo quốc tế thuộc địa Paris vừa rồi đã tốn kém hết 294.500.000 phật lang, trong số ấy tiền xổ số được 99 triệu rưỡi. Chính phủ Pháp phụ cấp 80 triệu, thành phố Paris phụ cấp 15 triệu, các thuộc địa phụ cấp 100 triệu.

55 người vào cửa trong sáu tháng (từ tháng Mai cho đến tháng octobre) có tới 30.663.778 người, số tiền thu được 9.227.401 phật lang.

Một bọn tù kháng-cự tại nhà-pa Haiphong

Vì có một người tù tại nhà-pa Haiphong tên là Nguyễn-thế-Long (bị Hội đồng đã hình kén án 20 năm khổ sai), trốn trong đêm 21 septembre, nên quan Đốc-ly Haiphong ra lệnh cho trả liên các phương sách để phòng và bảo an.

Có bảy mươi lăm người tù bị kết án nặng, cùng giam trong một phòng tại nhà-pa Haiphong, sắp giải đi Côn-lôn, không bằng lòng về các phương sách đó. Họ ngấm dọ và toan đánh các viên chức coi ngục bằng những tấm gỗ và những thanh sắt thép ở giường ra. Các viên Sơn-dâm đến dẹp, cũng bị họ đối phó như thế. Các viên chức bên bắt với rừng phao nước; tay để phun nước một hồi lâu, mà họ cũng vẫn không chịu phục tùng. Quan Đốc-ly bèn cho gọi binh lính ở trong trại đến. Bị những người tù ấy xông đánh, sau khi đã ra hiện cảnh cáo và bắn súng chỉ thiên, các binh lính phải sắp vào trong phòng mà k'oi phục trật tự.

Bốn người tù chết, tám người tù bị thương. Có mấy người lính bị thương. (Thống-sứ ngày 23 Décembre 1931)

Truyện đơn

Ở Hà-lâm, về hạt Can lộc tuy đã lâu không có biến động gì, song thỉnh thoảng cứ thấy truyền đơn rải. Hôm mồng 2 sáng mồng ba Anam vừa rồi, ngoài đường lại thấy đầy những truyền đơn, đại ý cổ động nhân dân làm kỷ niệm cuộc Quảng-chiến bạo động, có hình búa liềm.

Đẩy đi Lao-bão

Vừa rồi có mười người chính trị phạm ở Thanh-hóa, án từ 9 đến 12 năm khổ sai, bị giải đi Lao-bão. Ở Vinh cũng có 22 người chính trị phạm bị giải đi Lao-bão.

Ba người bị bắt

Vừa rồi, tại làng Yên-dũng (Hưng-niên, Nghệ-an) một người trai trẻ tên là Thuật và hai người thiếu phụ tên là Nguyễn-thị-Minh-Chân và Nguyễn-thị-Dạ bị bắt, vì thanh niên có chuyện bất hòa. Trong khi các nhà chuyện tranh đấu bắt, Thuật trốn trốn.

Cả 3 người hiện nay còn bị giam tại đó lao trong thành.

XO' RƠ' ĐÃ THẤY NĂM 1932

Từ văn-hóa phương Đông và văn-hóa phương Tây tiếp xúc nhau, các nhà học - giả thường có lời phê-bình chỉ rõ những chỗ khác nhau trong hai văn-hóa ấy. Chỗ khác nhau vẫn nhiều mà yếu-diểm thì đại khái nói: Văn-hóa phương Tây là cầu-lớn, là tích-cực, có cái tánh chất hoạt động tấn thủ; còn văn-hóa phương Đông là thủ-cự, là tiêu-cực, có cái tánh chất vĩnh-tĩnh và thối lui. Theo công lệ cạnh-tranh sinh-lớn trong cuộc thiên-diễn, thì văn-hóa Tây phương rất thích hợp với con đường tiến-hóa, mà văn-hóa Đông phương thế nào cũng sa vào cái vòng liệt-bại... Kỳ giả là một người từ thơn lợt lòng mẹ ra, thì hờ hấp cái không-khí văn-hóa

Đông phương, nào có phải như ai, rồi nguồn quên gốc, sảy mê theo văn-minh võ mà vội tin những lời nói trên đầu. Song từ lúc trong xứ có Âu-hóa truyền sang, lưu tâm quan sát, từ chỗ cạn mà dò đến chỗ sâu, đo ngoài biểu-diện mà xét đến chân-tượng, sơ dĩ sánh lại, trải bao nhiêu lần mà sau mới nhận những lời phê-bình kia là không sai. Chưa nói đến khác, chỉ cử một việc « kể năm » trên lịch-sử, đủ thấy cái chứng « tiến-hóa và thối-hóa » của 2 văn minh khác nhau là dường nào.

Theo lịch-sử phương Đông (Tàu và ta) kể năm « lịch » theo con giáp m: nghĩa là lấy 10 can: giáp, ất, bính, đinh, mậu, kỷ, canh, tân, nhâm, quý m 乙 丙 丁 戊 己 庚 辛 壬 癸, và 12 chi: tị, sửu, dần, mẹo, thìn, tị, ngọ, mùi, thân, dậu, tuất, hợi, 子 丑 寅 卯 辰 巳 午 未 申 酉 戌 亥, phối-hợp nhau để gọi cái tên năm. Như giáp tị m 丁, mậu thìn m 戊 v. v. Hết 60 năm rồi thì cái tên năm lại trùng lại, nghĩa là năm này giáp tị đến 60 năm nữa cũng thấy năm giáp tị ấy trở lại, quanh đi quẩn lại, mỗi 60 năm lại thấy cái tên năm cũ rích kia, ấy là một cái dấu vết chỉ rõ trên con đường đi thối lui.

Còn một cách kể năm theo triều-đại để-vương, thì mỗi triều-đại đổi chánh-sắc (lịch mới kể năm đầu), song có phải mỗi triều-đại đổi đầu, lại còn thay đổi theo hiệu riêng của từng ông vua: Một thấy Cảnh-Hưng năm bốn mươi mấy, rồi thấy Gia-Long năm đầu. Thậm chí một ông vua

mà năm ba cái niên-hiệu, như một vua Thánh-Tôn nhà Lê: mới thấy Quang-Thụy thứ 8, rồi lại thấy Hồng-Đức thứ 1. Còn một đũa quai lạ nữa là trong một dải đất mà kể cả cả năm Chiêu-Thống thứ mấy và năm Quang-Trung thứ mấy. Lại có khi trong một năm mà trước mấy tháng kể theo niên-hiệu vua trước, cách mấy tháng lại kể theo hiệu vua sau (như khoảng vua Duy-Tân và vua Khải-Định). Vô luận thay đổi thế nào, song cũng cứ theo cái luật « thối lui » nói trên, nghĩa là mới thấy lần thứ 10 đến 20..., rồi sứt một cái lại thấy xóa hết cái năm tấn tới trước mà bắt đầu kể lại 1, 2, 3 v. v. Ấy lại là dấu vết chỉ rõ sự đi thối lui nữa.

Sự kể năm thối lui ấy, lâu đời thành quen, như không quan hệ gì, mà kỳ thiệt cái hiện tượng thối-hóa ấy ngày thường in sâu vào trong não mỗi người, siuh ra một cái tư-tưởng tồn - cổ bảo - thủ, mà tưởng lầm rằng cuộc đời là một vòng xoay, vẫn cứ quanh đi quẩn lại. Xem như những câu: « Bỉ chung phục thái, đông lộn xuân lai » 比 仲 復 泰, 冬 去 春 來, rõ là không trông đến con đường tương-lai mà ngồi ngóng cái cảnh-tượng đã qua trước hồi phục lại. Chính ông Mạnh-Tử là một học-hiền - triết rất giàu cái tư-tưởng cách-tân, mà quan-sát lịch-sử còn có câu: « Người sinh đã lâu, một trí và một loạn » 天下之生久矣 - 治 - 亂, thì con mắt tinh của ông cũng bị cái lối « kể năm thối lui » kia che đậy quanh lộn mà sinh đều nhận lầm, trái hẳn với công-lệ trên con đường tiến-hóa của loài người. Đó là chưa kể cái khổ về sự đọc sách xem đời mà muốn khảo-cứu thời-đại nhân vật gì thì thời thì lộn bậy rồi phèo, mất công phu và thì giờ không biết bao nhiêu mà kể! Lấy cái nào đơn-giản của loài người, ở vào thời-đại cạnh-tranh tấn-thủ này mà cứ giữ cái lịch « kể năm thối lui » và « ghi chép lộn xộn » như thế, có chút gì là thích-hợp nữa đâu!

Còn cách kể năm bên Tây phương thì thế nào? về trước Gia-lô, cách kể năm thế nào không rõ (có lẽ cũng còn kể lộn xộn, hoặc kể lui như bên ta, cũng không biết chừng), nhưng từ họ công-nhận năm Gia-lô giảng-sinh làm kỷ-nguyên, thì họ cứ kể lối, như hết năm 1931 này thì đến năm 1932, rồi sang năm nữa là 1933, rồi 1934, 1935... mãi mãi cho đến ngày mạt-nhật quả địa-cầu, không khi nào quay đầu mà kể lại cái năm đã quá khứ. Xem một sự kể năm ấy, đủ thấy tiêu-biểu tiến-hóa trên lịch-sử của loài người.

Về đời hoàn-cầu giao-thông này, sự kể năm như định-định ấy, tại mất của người đời dễ phần thống-nhứt và muốn khảo-cứu về thời-đại nhân-vật trên lịch-sử hoặc về quá-khứ, hiện-tại và tương-lai, cũng dễ dàng và đích-xác, đều quan-hệ như là nếu một cái hiện-tượng trước con mắt công-chúng cho mỗi người đều thấy là

« tấn tới và đổi mới », mà không thấy cái dấu vết thối lui như lối kể năm ta.

Ấy đó, văn-hóa Đông phương và văn-hóa Tây phương, một bên tấn-thủ, một bên bảo-lớn, một bên xu-trong về sự cách-tân, một bên xu-trong về lối tồn - cổ. Xem một điều « kể năm » khác nhau trên cũng thấy chỗ đại-khải. Vậy nhân khoảng năm 1931 bước sang 1932 này, bản báo-tự cho hiện tượng trước mắt mà trung-cáo cùng bà con, gọi là câu nói « nhân tiền chi diễm » 眼前 之 景, mong cho ai này thấy rõ cái « thích » trong cuộc sinh-tồn ngày nay, theo lối kể năm cũ của ta ngày xưa thì thế nào cũng sa vào cái vòng liệt-bại mà không chỗ đứng chơn được. Ấy không phải là lời nói riêng của báo Tiếng-Dân mà cái xu-thế chung trên toàn thế-giới và cái hoàn-cảnh riêng trong cuộc sinh-hoạt của dân tộc ta, không có đường nào mà tìm được cái thích về chuyện kể năm hơn là cách kể năm của phương Tây vậy. Hỡi hỡi! xem trên thế-giới mười phần đã đến 9 phần theo đường-lịch rồi.

Còn âm-lịch ta thì thế nào? Âm-lịch ta mà muốn báo-đo, xin nhận làm một ngày kỷ-niệm chúng.

Tiếng-Dân

VAN-VAN

HOÀNH-SƠN HOÀI CỎ
(Tiếp theo)

Vừa đến Hoành-sơn bóng xế dèo! Tư bề nhìn lại vắng teo teo! Công với rồi rá, tường nghiêng ngửa.

Bia đá lờ mờ, chữ mốc meo. Núi chắt thành sấu, đồng dẽ khốc. Sóng dồn bề khở, hạ quyên kêu! Đâu như non nước, lòng riêng hỡi!

Hỏi năm chờ ai để dặt theo?

Tới đây nào biết hỏi ai đây?

Nam Bắc phân cương phải chốn này?

Lấp bề không chìm, bờ sần cát.

Và trời thiếu đá, núi phun mây.

Một đường xe chạy rờn rờn lộn.

Mấy cá h buồn giương bướm trường bay.

Thấy cảnh ngậm ngùi riêng với cảnh.

Riêng mình mình biết với mình hay!

H. Z.

Bức thư bên Lào

Thưa quý bà

Tôi đã được tên dịch xác về 10 người bị bắt ở Ai-Lao và 2 người ở Đông-giá giao lại cho Tòa An-tỉnh Quảng-trị xử ngày mồng 2 tháng octobre 1931 như sau này: nhờ quý báo đăng cho bà con biết:

Trần-văn-Kiểm,	13 năm khổ sai
Secrétaire-Tiste...	
Nguyễn-văn-Tâm,	
Agent de la Sis 13	id
Võ - văn - Tuyền,	
Instituteur auxil 10	id
Lương-văn-Cầu, -id-	10 id
Nguyễn - tiết - Cờng,	
Mégane en Mines 8	id
Nguyễn-Oanh,	
Contrôleur de la Sis 8	id
Trần-thúc-Loan,	
Secrétaire Mines 8	id
Nguyễn-văn-Bình,	
Secrétaire-Tiste 5 năm tù	
Nguyễn văn Đồng, Trinh văn Văn	
và Nguyễn văn Thích bình là 5 năm tù mỗi một người.	

Học sinh Nhật cũng phân đôi chánh-sắc

lược của chánh-phủ Nhật

Hơn 30 người bị bắt

Đông-kinh. - Mấy trăm nam nữ học sinh, toàn là hội viên thanh niên của hội phân đôi chiến tranh-bom mới rồi, kéo nhau đi thi uy-tuần hành ở các p-ô tay cầm cờ, miêng rao khẩu hiệu phân đôi xâm lược Trung quốc Đông-tam-ti, phân đôi xuất binh, p-ân đối tăng quân phi v.v... Họ kéo nhau đi làm rầm cả các đường, vừa tới một đầu phố họ thì gặp một toán lính ra can thiệp, bắt họ phải giải tán: họ không nghe, người thì huýt còi, kẻ lấy đá ném vào đầu lính làm mấy viên cảnh sát bị s-đầu. Lính đã đứng trên 30 bị bắt giải về hội.

Tờ « Nhật báo » thời báo « cho rằng việc « đông của nam nữ học sinh » có người ngoài xã hội (đang cộng tác).

CHUYỆN ĐỜI

Phụ nữ kim thoa

Cô my X. - Kla chỉ trụ! hôm nọ chỉ có một hai đôi tây chạy cuộc đấu xảo phụ nữ mỹ nghệ, nếu chỉ không nghe lời tôi mà cứ d-ư cái ý ấ thì không phải là đáng tức lắm sao?

Cô giáo Y. - Không, tôi đâu có nói chuyện tây chạy, và lại phụ nữ mình mà có làm được điều gì, chỉ em mình tán thành được chừng nào thì tán thành, còn nếu tự nghĩ mình bất lực mà không giúp được điều gì thì đứng ngoài mà ngó, chớ là nào tây chạy! Nhưng hôm nọ tôi nói chuyện không muốn đi dự là vì tôi không thích đến các chỗ đông người làm cái đích cho muôn ngàn cặp mắt chăm vào... và tôi đã định năm nhà mà gọi một ít tiền đến cúng cho ban-đi chớ để chi vào các khoản mở mang hội Nữ công và làm việc nghĩa như trong chương trình cuộc đấu xảo đã định.

Cô my X. - Như vậy thì chị sẽ chưa rõ được cái trình độ của phụ nữ ta trong mấy khoản sau này.

Cô giáo Y. - Vậy thì theo ý chị trong khoản gần đây trình độ phụ nữ ta đã tiến lên thế nào?

Cô my X. - Chị không thấy sao? phụ nữ ta mười mấy năm về trước ăn mặc lù khù, cứ chỉ rụt r-ô-lê, mỗi khi có công chúng mắt ngó xuống thiếu đầu lông đất, ai hỏi đến thì nói chẳng ra cái gì. Còn ngày nay phụ nữ trang-dù « mới » (ở chỉ từ đó, giày gót cao nhọn trên thêm xi măng nghệ đẹp đóp, mới khăn « sang » gió phất từ phương... có thua gì phụ nữ ở nước văn minh mấy chót!

Cô giáo Y. - Vâng, các điều đó tôi đã trông thấy. Nhưng tôi hỏi chị là muốn hỏi cái trình độ học thức tinh thần kia.

Cô my X. - Thời cái phân hình thức nó vẫn thường đi chung với tinh thần. Phụ nữ ta mà sơ dĩ đến cái trình độ đi đứng tự do, ăn mặc chải chuốt, không hổ với các đàn bà các nước, là cũng vì có học thức hơn ngày xưa. Chị không thấy sao, phụ nữ ta ngày nay người đồ bằng này kẻ đồ bằng nọ, có kẻ qua tuổi bên Thái-lây đã hấp thụ cái không khí văn minh về sang sớm cho chị em mình nữa kia.

Cô giáo Y. - Cũng vậy thật như lời chị nói, kể về bề học thức thì nữ lưu nước ta ngày nay cũng lắm kẻ thành tài, và cũng đã theo đuổi cái lối văn minh của phụ nữ các nước. Nhưng cái văn minh lối trông thấy đó chẳng qua là văn minh bề vỏ mà thôi vì cái văn minh đó chỉ chuộng về bề hình thức. Nếu nói rằng các nước văn minh, thì rõ ràng không đúng. Tôi hãy kể ra đây một cái ví dụ. Một cô con gái nhà trung gia ở nhà quê, áo vải quần thô suốt năm không biết đến tới son phấn. Nếu cô ai bảo cô trang điểm chớ! ừ, chắc không khi nào cô ta có đủ can đảm mà nghe lời. Nhưng một ngày kia cô đi xuống phố ở 11 lâu, nhìn cái « hơi phân sơn thành phố, rồi về nhà cũng d-ư no đầu kia, phần này phần kia: như vậy có báo được là người con gái ấy văn minh không? Nói tới một bề - nữa, học mình ở chốn thành thị cũng chiều hồi trên đời chớ! ừ, nhưng rằng điểm đó có phòng riêng. Bấy giờ có một người trong chi em ta ra đầu công chúng mà nói quảng cáo phân đôi, thì có khổ coi không?

Cô my X. - Như thế mới kim thoa

Lưu-nhân

**Xin đừng gửi tem
vào trong thư**

Bản sao thường tiếp được thư
nói có gửi tem theo, mà không
thấy gì cả, chẳng rõ vì sao. Vì
hỏi cô có gửi mua báo, sách gì
không ít, cô mua mendat cho chắc
chắn.

T. D.

Không còn bao lâu nữa
thi hết năm Tây, báo cáo các
phái kế toán chung-nên, vậy
xin thưa quý độc giả, ai còn
thiếu tiền báo, hãy nhớ gọi về
cho, rất cảm ơn

TIẾNG DÂN

Tối hôm ấy cha Yên lĩnh mẹ, thành giả thập bảo voi quan trên rằng sang Quảng-xá, tới phủ các thầy và chấp lý tiền của kén tạo Hào 9, 10 giờ đêm thì thấy xe của quan Tỉnh, quan Sơ, quan Mọt, cả

Thương chánh thì đem nộp, có quan
Thương chánh kiêm một đủ rồi, nên
cường, hành động khó khăn. Nếu có thêm thì
mỗi học sinh vật gì nộp không hết thì
thì, không bắt bồi lập tức, bởi đủ số
nên quan Thương chánh đã nhả nhem
Mà sao lại phạt chúng tôi? Ấy là do tiền bạc,
Chúng tôi đã nhiều lần kêu cầu mà nay
15-12-31) quan Thương chánh không trả
đưa giấy về hoặc chúng tôi phải nộp phạt
25\$30, hàng tuần 5 này, nếu trả thì bắt
tên chúng tôi đủ chịu khó nhọc, chịu
đau đớn, trải giờ nhàn nhàn, mà trả tiền
còn không đủ, lại còn bị phạt bị tù. Như
thế thì oan ư!!! Chúng tôi nghèo không
lấy thì, nộp phạt.

nhiệm đương nhiệm của
tương-lai được rục rịch rồi
 chúng ta. KIM có phát-đạt
 ta chờ để cho LAI kếm KIM
 mới khởi là uổng-phí.
Kim-Lai
 Mỗi số 0\$1
 Ba tháng (13 số) 1.5
 Thơ-từ tiền-bạc về việc mua b
 và dâng quẻ-cáo, để gởi ch
M. VIÊN - ĐỆ
 Tổng lý Kim-Lai Tạp-Chi :- L
 DIÂN

Bán nhà và đất

Muốn bán nhà và đất ở Rue Pasteur
Tourene (giữa thành phố) nhà kiểu tây,
bề ngang 15 thước, bề dọc 12 thước. Đất
còn thừa ở sau nhà là một ngàn thước.
Điện - lịch cả nhà và đất là 1700 thước
vuông. Hỏi tại:

Mr HOÀN
Rue Pasteur **TOURANE**

Làm sao cho cuộc **hiện-tại** được vững-bền, ấy là trách-nhiệm đương-nhiên của chúng ta ; làm sao cho cuộc **tương-lai** được rực rỡ, ấy là hy-vọng duy-nhất của chúng ta. KIM có phát-dét thì LAI mới hưng-vượng, chúng ta chờ đợi cho LAI kèm KIM 來不知今 thì công-dức của CỎ mới khỏi là uổng-phí.

Kim-Lai Tạp-Chi

GIA BẢO :

Mỗi số	0\$12	Sửa tháng (25 số)	2\$80
Ba tháng (13 số)	1.50	Một năm (50 số)	8.00

Thơ-từ tiền-bạc về việc mua báo và đăng quảng-cáo, đề gởi cho :
M. VIÊN - ĐỆ
 Tổng lý Kim-Lai Tạp-Chi -- Huế

Bài-vở và thơ-từ về việc biên-lập, đề gởi cho :
M. ĐÀO-DUY-ANH
 Chủ-bà Kim-Lai Tạp-Chi -- Huế

Điện - thoại : số 87

BỔ-HUYẾT KHU-PHONG

TRỊ ĐƯỢC VÀ CHỐNG LÂM

THAM-THIỆN-ĐƯỜNG

